

ВСТУП

І. Постать Марії Челести Кростарози

1 жовтня 1996 року Папа Іван Павло II написав лист до сестер Чину Найсвятішого Ізбавителя з нагоди 300-ліття з дня народження їхньої засновниці – блаженної Марії Челести Кростарози¹. Чим ця майже невідома і загадкова жінка залужила собі на таке відзначення з боку намісника Петрового Престолу? На підставі чого річниця уродин жінки, не заліченої ще тоді Церквою до лику блаженних, набуває особливого значення для вселенської Церкви напорозі нового тисячоліття?² Пригляньмося дещо до її особи³.

1. Біографічний синтез: Скаля (1696-1718)

Марія Челеста Кростароза народилася 31 жовтня 1696 року в Неаполі у дворянській родині і була десятою з-посеред дванадцяти дітей Йосифа Кростарози та Паули Батісти Кальдарі. У святому хрещенні вона отримала ім'я Джулія. Її батько був доктором канонічного та світського права. Завдяки своїм батькам, а, особливо, матері, вона отримала ґрунтовні як на ті часи знання і релігійне виховання. Від самого дитинства Джулія відзначалася глибокою вразливістю на Бога. Ось як вона сама про це згадує: «Він покликав мене іти за Ним ще в дуже ранньому віці. І хоч я чинила перешкоди Божественній благодаті й часто втікала далеко від стежки праведності і правильного шляху, йшла за своїми схильностями, багато разів занедбуючи дані Господом натхнення, то Він у своїй величезній доброті зволив мене вести і бути моїм Провідником на дорозі досконалості і молитви»⁴. У віці одинадцяти років вона розпочала регулярно вправлятися в умовій молитві, в коли мала сімнадцять років, за згодою духовного провідника о. Бартоломео Какаче, склала обіт чистоти.

2. Марільяно (1718-1723)

Навесні 1718 року Джулія разом зі своєю сестрою Урсулою вступила до монастиря сестер кармеліток у Марільяно, а в 1719 році склала обіти. В монастирі вона служила в захристії та фірті; двічі її доручали відповідальний обов'язок магістри новіціату. Вона мала великий вплив на духовне відродження спільноти. У 1720 році до монастиря вступила її також третя сестра Джованна. У міжчасі Джулія познайомилась з Томмазо Фалькоя, який приїхав до Марільяно для проведення місій разом із групою місіонерів із свого Згромадження побожних трударів (*Pii Operarii*). Між ними зродилась глибші стосунки, так що після

¹ Див.: Giovanni Paolo II, *Mesagio del Papa alle Monache dell'Ordine del Santissimo Redentore* // *L'Osservatore Romano* 5-6.10.1996, с. 5.

² Там само. Про стан беатифікаційного процесу на час виходу послання папи Івана Павла II див.: А. MARAZZO, *Lo stato attuale della causa di canonizzazione della venerabile Suor Maria Celeste Crostarosa* // Т. SANNELLA (ред.), *Atti del Promo Convegno di Studi Crostarosiani*, Foggia 1991, с. 87-100.

³ Про постать Челести Кростарози є дуже мало наукових досліджень. Першу важливу працю про її біографію написав Жан Фавр: J. FAVRE, *La Vénérable Marie Céleste Crostarosa. Une grande mystique au XVIIIe siècle*, 2 вид., Paris – Saint-Etienne 1936. Однак ця праця має багато недоліків і неточностей. Без сумніву, найбільшу цінність представляє праця італійського редемпториста Сабатіно Майорано: S. MAJORANO, *L'imitazione per la memoria del Salvatore*, Roma 1979 (далі – *Imitazione*). Ця монографія є першою історичною реконструкцією історії життя та діянь досі недооціненої містички XVIII століття. Гідними уваги є також дві інші праці Д. Капоне та С. Майорано: D. CAPONE, S. MAJORANO, *I Redentoristi e le Redentoriste. Le radici*, Materdomini 1985 (далі – *Radici*); D. CAPONE, *Suor Celeste Crostarosa e Sant'Alfonso. Incontri – Spiritualità (Per la storia della spiritualità nel Settecento)*, Materdomini 1991.

⁴ Автобіографія, вступ.

закінчення місії вони продовжували підтримувати зв'язок через листування. Тоді їй і на гадку не спадало, що ця особа відіграє таку важливу роль в її житті.

Роки, прожиті в кармелі, є важливим етапом на шляху її духовного розвитку. Хоч вона надалі перебуває в пошуках своєї ідентичності, та вже рішучо іде за Христом, якому цілком віддала свій шлях: «Бачачи, що мене так любить і Мати, і Син, я дуже зніяковіла в собі, бо почувалася нужденною і позбавленою будь-якої чесноти і не знала, як віддячити за стільки ласк і милосердя, які Ти виявляв мені, незважаючи на відсутність будь-якої моєї заслуги. Але мій Ісус обіцяв мені, що покаже мені дорогу, якою я маю йти. Так Ти зміцнив мою надію, що наповнило моє нутро духовною радістю»⁵. Христос стає для неї єдиною дорогою і єдиним провідником: „ Ти, найдорожчий Ісусе мого серця, просвітив мій розум божественним світлом і вчинив, що я пізнала Тебе. І Твоя божественна любов, якою Ти полюбив мене, зродила в моєму серці любов, якою я полюбила Тебе»⁶. Відтоді її духовність стає виразно христоцентричною: «Ти дав мені збагнути, що найважливіше в духовному житті – перебувати у Твоїй божественній присутності, думати лише про Тебе, прагнути лише Тебе, любити лише Тебе, нічого не шукати ані не бажати поза Тобою, єдиний Скарбе душі. І хто так чинитиме, той очиститься зі своїх поганих звичок і демонічних навіювань. І в Твоєму божественному світлі душа побачить і пізнає свою темряву і від Твоєї божественної досконалості отримає ризу святих чеснот»⁷.

Виглядає, що христоцентричний характер її духовності на цьому етапі має головно аскетичне забарвлення, позначене певним індивідуалізмом та пошуком покути й умиртвлень: «Відтоді Господь наказав мені, щоб я почала чинити покути й тілесні умиртвлення для очищення моєї плоті. Тож як тільки я отримала благословення мого духовного отця, я почала практикувати веління Господа. Пробудилося в мені прагнення любити й страждати заради Того, хто так полюбив мене. Однак я не дуже добре вловила, якої покути бажав від мене Господь: я думала, що це лише покута й умиртвлення плоті, але Господь хотів, щоб поряд із ними йшли духовні покута й умиртвлення. Я зрозуміла це щойно згодом, бо тоді ще була неспроможна. Лиш тоді це стало мені ясно, коли Господь дав мені пізнання, що таке смерть себе самої»⁸.

На жаль, у 1723 році монастир кармелітанок у Марільяно довелося закрити внаслідок конфлікту з графинєю Ізабеллою Мاستріолі, а сестри змушені були покинути монастир.

3. Скаля (1724-1733)

У пошуках нового місця три сестри Кростарози на деякий час затрималися в родинному маєтку в Портічі, щоби незабаром, на запрошення Фалької, з яким Джулія підтримувала листовний зв'язок, податися до Скалі, де в січні 1724 року вони були прийняті до монастиря візиток, який зреформував Томмазо Фалькоя і Мавріціо Філанджері. В цьому монастирі розпочнеться новий і надзвичайно важливий період в житті Джулії. Разом зі своїми сестрами в лютому того ж року вона розпочинає новіціат, який буде тривати більше року. Джулія приймає нове ім'я: Марія Челеста. 28 грудня 1726 три сестри складають перші обіти.

Перш ніж детально розглядати життя Марії Челести того періоду, варто відзначити її постійний поступ в духовному житті. Її особисті висловлювання є найкращим свідченням зростання її духовної зрілості, завдяки чому вона дуже свідомо переживає Особу Христа як дорогу, правду і життя:

⁵ Автобіографія, 9.

⁶ Автобіографія, 9.

⁷ Автобіографія, 10.

⁸ Автобіографія, 16.

У цей час Господь почав мене пробуджувати з тієї моєї зовнішньої нездатності й уділив мені особливу ясність ума⁹, дуже дієвим надприродним світлом повчаючи мене у правді віри, і, приваблюючи мене до Себе, показував, як Він живе і є життям у праведній душі. У глибокому єднанні любові мій Ісус Своєю божественною благодаттю чинив у моїй душі солодку подобу вічного життя. Дав мені збагнути ці слова, записані у святому Євангелії, де Він каже: «*Ego sum via, veritas et vita: nemo venit ad Patrem, nisi per me*»¹⁰. Показав моїй душі дивовижне діло, яке Він учинив, діло божественної єдності з людською природою, до якого душа доходить тут через віру благодаттю Його Святого Духа та через чудесні плоди Його добрих вчинків і чеснот Його пресвятого життя, коли Він був подорожнім чоловіком на землі. Тому що Він учинив себе дорогою до неба, правдою через дар чесноти віри, об'явленої нам як надприродний дар, Він є дорога, істина та світло благодаті у нашому умі. Життя завдяки звершеному єднанню Божої Особи з людською природою. Він живе, у єднанні любові в Бозі, як подорожній у всіх дорогах Йому душах, як життя їхнього життя. [...] Дорогою є діла та чесноти Ісуса Христа, що стали діями душі (людини) через благодать. Правда – віра, що влита у наш ум завдяки надприродному дарові для Його дорогої душі. І життя – це любов та єднання з возлюбленим Словом. Тож Він стає подорожнім у тих, хто з Ним з'єднаний через любов та істинне єднання в Богові завдяки вірі, через святі діла і благодать у Святому Дусі. І всі, з'єднані з Ним через діла, віру та надприродну благодать, у єдності любові, як одна особа у Христі Богочоловікові зійдуть на небо. Господь учинив небеса настільки незрівнянно вищими за землю, щоб сказати нам, що якщо людина не залишить усі земські речі, видимі та чуттєві, не буде спроможна вийти на небо з Тим, Хто зійшов з неба.¹¹

Зі тих слів можемо зрозуміти, що для Марії Челести радісне слідування за Христом, який є вірним Приятелем, стаєла правдивим відкриттям реальної присутності Ісуса в нас за посередництвом благодаті Святого Духа, а також віри, любові та вчинків. Як наслідок, наслідування Христа не є сліпим копіюванням Його чеснот, але замешканням Його самого в нас, які є прочанами на цій землі. Для Марії Челести це була не теорія, а практика життя:

Господь почав обдаровувати мене потоками благодаті й милосердя. Та з усіх тих ласк найціннішою для мене була можливість щоденно приступати до святого Причастя, за постановою духовного отця. Господь у святому Причасті почав давати мені відчуття переміни мене в Нього, мого Ісуса. [...] Одного ранку, під час святого Причастя, в осерді моєї душі прозвучали слова, які під час Меси промовляються у «Вірую»: «*Consubstantialem Patri*»¹². Тоді вся душа моя наповнилася блаженством, немов розлитим миром. У ньому містились усі чесноти, що видавали приємний запах Слова Бога, що став людиною. Тоді моя душа зрозуміла, що ці чесноти мають керувати всіма діями мого життя і життя всіх праведників. Та коли зникали ті моменти сопричастя, бідна душа зауважувала, наскільки вона неподібна до того первообразу, відтиснутого в ній. Тож я жила біля стіп свого Господа, дуже упокорена тим, що недостатньо відповідаю на Його превелике милосердя. [...] Тоді Господь Ісус Христос подарував мені Своє божественне серце: у безкінечній любові Він дав мені його у власність, через що я пролила багато сліз від надмірної насолоди душі. Він також подарував мені все Своє найсвятіше життя з невідкличною обітницею, що навечно з'єднаюся з Ним у вірі, надії та любові. Здавалося мені, що Святий Дух Своєю волею вчинив ту єдність і перемінив її у божественну, так що відтоді здавалося мені, наче душа воскресла до нового життя, цілком інакшого від попереднього.¹³

⁹ Слово «*intelletto*», як і «*mente*», у всій цій книзі перекладено терміном «ум» на відміну від «*ragione*» – «розум чи інтелект в поточному розумінні» (прим. пер.).

¹⁰ «Я – дорога, і правда, і життя. До Отця не приходять ніхто, якщо не через Мене» (Йо 14:6).

¹¹ *Автобіографія*, 15.

¹² Лат.: «єдиносущного з Отцем».

¹³ *Автобіографія*, 18.

День 25 квітня 1725 року став переломним моментом у житті Челести, та не лише її. Того дня вона мала внутрішнє об'явлення, яке й надихнуло заснування нового монашого чину в Церкві. В дусі послуху своєму сповіднику П'єтро Романо та магістрі новіціату с. Марії Анджелі де Віто, вона записала об'явлений їй устав майбутнього Чину. Сама вона ставилась до пережитих подій з великою обережністю. Тим, що переконало її в їх правдивості, була свідомість, що майбутнє Діло не буде для неї приводом для гордості, радше навпаки: причиною терпіння та упокорень. «Усе це було об'явлено, як море болю, і що я маю бути очорненою, погордженою, залишеною своїми найдорожчими друзями, зостануся покинутою і позбавленою всякої людської допомоги. Люди оскаржуватимуть мене як злочинницю; я буду висміяна і принижена, як ганебне творіння за те, що присвятила цьому [Ділу] своє життя»¹⁴.

Марія Челеста сильно підкреслює, що об'явлене їй Діло не є її приватною справою, але ділом Господа Бога, і зазначає, що «у цьому уставі не повинно бути жодного найменування засновника чи засновниці, але Він сам буде наріжним каменем цього Чину, євангельські зерна Його божественного слова – цементом, моє серце – землею під цю будівлю, а Його Пресвятий Отець – будівничим»¹⁵.

Текст об'явленого уставу був представлений на оцінку реформаторам дотеперішньої спільноти в Скалі, отцям Філанджері та Фалької. Обидва висловлювали щодо нього дуже мінливу думку: одного разу були сповнені подиву, іншим разом – повні сумнівів. Сам Томмазо Фалькоя, консультуючись з низкою провідних богословів у Неаполі, знав справа нового Інституту походить із Божого натхнення. Наприкінці вересня 1725 року Фалькоя знову прибув до Скалі, підтверджуючи автентичність об'явлень. Такої ж думки дійшов також Філанджері. Тож він звернувся до єпископа Гверр'єро і його вікарія Кріскуоло з проханням про затвердження нового Діла. Обидва не лише підтримали, а прискіпували реалізацію цього діла Божого. Тоді була скликана капітула, на якій майже одноголосно було прийнято рішення розпочати життя за новим уставом. Перешкодою для реалізації того рішення стала настоятелька монастиря, яка перетягнула на свій бік настоятеля Фалької. Мауріцію Філанджері, зведений настоятельки та її двох сестер, призупиняє всю реформу монастиря. Він упокорює Марію Челесту, називаючи її «візіонеркою», звинувачує в конфлікті та неспокої в спільноті. Виявляючи послух своєму настоятелю, Фалькоя знову збирає сестер і забороняє їм розмовляти на тему нового уставу та нового Інституту, додаючи водночас, «що якщо все, що відбулося, справді є Божим ділом, то Господь усі справи владнає так, що у відповідний час здійсниться Його свята воля»¹⁶. Він також наказує магістрі новіціату наказати Марії Челесті під послухом, щоби вона таємно від сестер надалі у письмово інформувала його про усі справи надприродного характеру. Однак Філанджері на цьому не зупинився. За допомогою вікарія єпископа зі Скалі, він закликав сестер відмовитися від їхнього духівника Томмазо Фалькоя, видалити Челесту з монастиря і повернутися до життя за уставом візиток. Однак сестри не погодились на жодну з поставлених умов. у відповіді вікарій єпископа уділив Челесті нап'ямнення і наказав їй перебувати на стриху монастиря і не приходити на жодні зустрічі спільноти. Щобільше, у трапезній вона мала їсти на підлозі з мотузкою на шиї і таким чином покутувати за згрішення, яке вона спричинила.

Бог сам поволі дає їй зрозуміти вартість і сенс терпіння, упокорень, які вона змушена була зносити: «Ти моя улюблена та подруга моя. Тому я переніс тебе у царство Мого хреста

¹⁴ Автобіографія, 22.

¹⁵ Автобіографія, 21.

¹⁶ Автобіографія, 29.

та слави, у царство Мого миру й упокоєння серед болю та печалі, як і я жив, коли був подорожнім на землі». [...] «Не завдавай собі турботи, ти ж знаєш, що тобі треба винищитися для себе, щоб це Діло могло здійснитися. Тому для тебе необхідним є це страждання та це зведення до нічев'я. Так тривай, ніби похована в тому болю та в собі самій зведена до нуля. Так те, що Моє, залишатиметься чистим в тобі, так, як на початку цього Діла Я об'явив і показав тобі, що все звершується в Мені, доброті вічної слави»¹⁷.

5 червня новою настоятелькою монастиря була вибрана магістра новіціату сестра Марія Анджела. Невдовзі після цієї події Філанджері забороняє Фалької контактувати з монастирем, а Марія Челеста щораз то більше починає розуміти, що єдиним її Провідником є сам Господь.

Сприятливим моментом для реалізації задуму нового Інституту стає смерть Філанджері 27 лютого 1730 року та номінація Фалької на єпископа Кастелльямаре, що сталася невдовзі після цього. Цього ж року у вересні прибув до Скалі священник Альфонс де Лігуорі, який мав дати сестрам реколекції. Після зустрічі зі спільнотою та особисто з Марією Челестою він доходить висновку, що об'явлення, яке вона отримала, є правдиве. Свою позитивну думку про монастир і Челесту він представляє єпископу Гверр'єро. Між Альфонсом де Лігуорі і Марією Челестою зродилась щира і глибока приязнь. У лютому наступного року Альфонс знову повертається до Скалі, щоби за дорученням Фалької шукати повної підтримки цієї справи в єпископа, який врешті після візиту Альфонса надає свій усний дозвіл реалізацію Божого задуму. 2 травня 1731 року капітула монастиря затверджує новий Інститут, а через кілька днів, а саме 13 травня, в день Зіслання Святого Духа, за згодою єпископа сестри приймають новий устав. 6 серпня відбулись облечини усіх сестер у нові габіти згідно з об'явленням, даним Марії Челесті. Консерваторія сестер візиток змінює назву на Чин Найсвятішого Спасителя, який, після затвердження Апостольською Столицею у 1750 році, отримує остаточну назву – Чин Найсвятішого Ізбавителя. Челеста отримує ім'я Марія Челеста від Найсвятішого Спасителя.

Ось таким був початок нового Інституту, який в день інавгурації не має ні власних «Правил», ані їхніх копій. Вони всі знаходились у Фалької. Сестри пишуть до нього листи з проханням повернути правила, але отримують негативну відповідь. Щобільше, Фалькоя каже Марії Челесті написати «Правила» вдруге. Онак вона знову досвідчує страждання і просить свого духовного отця відмінити цей наказ. Та все ж у міжчассі піддається послуху і вдруге пише «Правила». Все ж ця ситуація є доказом погіршення стосунків між Челестою і Фалькоєю. Як духівник сестер Фалькоя намагається щораз то більше втручатись в справи нового Інституту і сам на свій власний розсуд змінює зміст «Правил».

Наступним історичним моментом був день 4 жовтня 1731 року, коли Марії Челесті було «об'явлено» постання чоловічого інституту, настоятелем якого має стати о. Альфонс де Лігуорі¹⁸. Про все це повідомлено Фалькою, який відразу поставився до об'явлень скептично. Але, з іншого боку, він є ними дуже занепокоєний, і 4 листопада пише до Альфонса листа, в

¹⁷ Автобіографія, 32.

¹⁸ Марія Челеста Кростароза була не найкраще представлена на сторінках історії подвійного Інституту. Досить довго вона перебувала в тіні. Її біографія була оповита довголітнім мовчанням, поганою чи часто несправедливою інтерпретацією її особи і того діла, яке воно після себе залишила. Також доволі неслухно її відсунули на маргінес життя Альфонса де Лігуорі та історії заснування Згромадження редемптористів. враховуючи вимоги історичного методу, без применшення ролі засновника редемптористів, не можна недобачати того факту, що початки згромадження пов'язані з кількома особами, посеред яких, ключовою постаттю є саме Марія Челеста Кростароза. Вона була його натхненницею і промоторкою. навіть якщо вже від самих початках її відсунули на маргінес, то все ж, як доводять історики (Caione), пере покоління редемптористів називало редемптористок сестрами «нашого Інституту». Сама Челеста також говорить про подвійний Інститут (*il nostro duplice istituto*). З певністю це також має на думці Іван Павло II, коли у вищезгаданому посланні до сестер редемптористок говорить про «цілу редемптористську родину».

якому повідомляє, що має йому переказати важливі відомості. Незабаром Альфонс особисто зустрівся з Марією Челестою. Під кінець 1731 року і на початку наступного він радиться зі своїм духовним керівником та багатьма іншими мудрими і глибоко духовними людьми, щоби розпізнати волю Божу. Врешті він приймає рішення про заснування нового місійного Інституту.

Уже від самого початку виникло безліч проблем щодо того, як у майбутньому усе мав би розвиватись Інститут, як жіночий, так і чоловічий. Особливо важливу роль щодо цього хотів відігравати єпископ Томмазо Фалькоя. На перебіг подій мав також вплив побожний шляхтич Сильвестро Тозквез. Він був близьким приятелем владики Санторо, нового єпископа Скал. і спричинився до письмового затвердження цим єпископом «Правил» сестри Кростарози. Однак того молодого шляхтича, який втішався також і довір'ям єпископа Фалької, з часом стали прямо ненавидіти. Власне він став однією з причин цілковитого розриву стосунків між Челестою і Фалькою. Остаточо це сталося через неприязне наставлення монастиря до Челести і Сильвестро Тозквеза. Наколо їхніх стосунків постало багато критики і підозр. Челесту ізолювали від спільноти і позбавили можливості прийняття Святих Тайн. Остаточо подальшу долю вирішила капітула монастиря, яку скликав Фалькоя. Челесті була зроблена пропозиція: виконати три вимоги, поставлені Фалькою, або ж покинути монастир. Умови, висунуті єпископом Кастеллямаре, були такі: припинити контакти з молодим шляхтичем, підписати устав, зредагований духовником, і скласти обіт про те, що він буде її духовним провідником до кінця життя.

Відповідь Марії Челести є захистом жіночої гідності, яка розуміє вартість людського сумління. Щодо першої вимоги Челеста виражає готовність припинити листування з молодим шляхтичем. Щодо другої вимоги стверджує, що буде жити згідно з тим уставом, але не може його підписати. Натомість стосовно обіту цілковитого віддання себе духовному послуху згаданого отцю, повідомляє, що не зробить цього за жодних умов з огляду на сумління, яке не дозволяє їй скласти такий обіт. Постанову Марії Челести ще більше можна доцінити, усвідомлюючи, що ціле тодішнє аскетичне вчення про духовний провід зобов'язувало каянників до сліпого послуху провідникові. Рішенням капітули Челесту виганяють зі спільноти. Уже наступного дня вона разом зі своїми двома рідними сестрами покидає пороги монастиря в Скалі.

4. Пареті і Роккап'ємонтте (1733-1738)

Марія Челеста відходить зі Скалі в цілковитому полишенні, у позиченому габіті, позбавлена будь-якої людської підтримки. Вона вже не має не лише свого духовного провідника, але не може розраховувати на підтримку свого приятеля, яким став для неї Альфонс де Лігуорі, котрий став на бік Фалькое не так з переконання, як радше зі сліпого послуху своєму духовному керівнику, від якого й сам досвідчить ще багато духовного смутку.

У червні того ж року три сестри знайшли притулок в консерваторії домініканок у Пареті, з наміром залишитись там на три місяці, очікуючи на віднайдення місця для заснування нової фундації, де би вони могли жити за новим уставом. На прохання єпископа Ніколаса де Домінічіса Челеста незабаром стає настоятелькою сестер у Пареті. В тому часі розв'язує важливу для неї проблему – брак духовного керівника, яким стає ректор семінарії в Ночері о. Бернардіно Соммандіко. Він справив на Челесту надзвичайно позитивний вплив. Завдяки йому вона віднайде підтвердження присутності Бога в цьому «Ділі», що творилося не без перешкод. Отець Бернардіно допомагає їй віднайти внутрішній мир. Завдяки цьому реформа життя в монастирі в Пареті довершується у доволі швидкому темпі.

Початки життя в Пареті були, однак, доволі важкими для Челести. Її душа була переповнена безліччю сумнівів і побоювань, вона почувалась залишеною Богом. Єдиною розрадою для неї була думка про те, що в пережитих нею переслідуваннях і терпіннях «здійснюються плоди життя нашого Господа Ісуса Христа, не лише на словах, а й у ділах і правді». Вона сама каже: «І як спочатку Господь дав мені устав у слові, так тепер, здавалось, Він реалізує його в сутності, у моєму власному житті, бо тепер я досвідчувала убогість, зневагу та загальне приниження. Внутрішньо я й надалі залишалась опущеною, перебувала в самотності та жадливій духовній залишеності, немінна тілесно та повна сумнівів і страхів, і демон воював проти мене тисячами видів спокус. Усі ласки, які я отримала від Господа, здавалися мені сном, і виглядало, ніби Бог покинув мене у моїй нікчемності»¹⁹.

7 листопада 1735 року сестри покидають Пареті, приймаючи пропозицію графа Равашері про заснування нового монастиря в Роккап'ємонте. Вони залишаються тут до березня 1738 року, щоби остаточно податися до Фоджі, яка стане місцем призначення для спільноти, що житиме новим уставом.

5. Фоджа (1738-1755)

9 березня 1738 року Челеста прибуває до Фоджі на запрошення о. Джузеппе Тортори в товаристві своєї старшої сестри Ілюмінати. Наймолодша сестра вирішила залишитись в родинних околицях. 4 листопада 1739 рік стане початком першої, так довго очікуваної, сталої спільноти сестер, яка радикально почне жити в дусі уставу, об'явленого Марії Челесті.

26 березня 1742 року відбулись перші обличчії сестер. Монастир стає відомим у цілій околиці. Челеста відновлює зв'язок із Альфонсом де Лігуорі, який в грудні 1744 року закладає монастир в Делічето. Після тієї зустрічі листування відновлюється між ними відновлюється. З одного з тих листів є очевидним те, що Альфонс зберіг глибоку повагу до Челести, а засновану нею спільноту визнавав інтегральною частиною редемптористського Інституту. Це зближення з Альфонсом, взаємні контакти між монастирем редемптористів в Делічето і спільнотою редемптористок у Фоджі дали початок приязні між Марією Челестою і духовним сином Альфонса Герардом Маєлою. Герард не лише виявляє сестрам моральну і матеріальну підтримку, а й дбає також про нові покликання до спільноти редемптористок.

Час побуту у Фоджі – то особливий період у духовному дозріванні Челести Кростарози. Її листи дедалі виразніше виявляється важливість у духовному житті центральності Особи Святого Духа. Її детеперішня духовна мандрівка в присутності Бога у Христі тепер поглиблюється і розуміє як відкриття себе світло і силу Святого Духа, який уподібнює її до Христа Спасителя. Ця подібність впливає із сутнісної єдності з Христом. То в Його людськості Челеста динамічно стає причасною до таїнства відкуплення як жертва для Церкви і в Церкві. Та причасність стає євхаристійною участю в Христі-Євхаристії. З цього народжується життя в чистоті особи, зодягненої у чесноти самого Христа. Таке життя є співпрацею в ділі відкуплення. Марія Челеста, отримавши таким чином Серце Христа, живе життям Пресвятої Тройці як дочка Отця і наречена Слова за посередництвом Святого Духа.

Поряд з її духовним розвитком триває постійне напруження, яке спонукає монашк спільноту до остаточного окреслення визначення. Марія Челеста докладе всіляких зусиль, щоби показати, що об'явлені «Правила» є нічим іншим, як життям Христа у нас згідно з Євангелієм. Це життя реалізується через «наслідування» Христа в такий спосіб, щоб воно стало «живою пам'яттю» Його Особи і Його діла в Церкві.

Марія Челеста Кростароза померла 14 вересня 1755 року у Фоджі на свято Воздвиження Чесного Хреста. В пам'яті тодішніх людей вона залишилась як «свята настоятелька». Вона залишила свою спільноту в повноті динамізму життя новою харизмою. Залишила після себе

¹⁹ Автобіографія, 54.

велику духовну спадщину, з якої черпатимуть прийдешні покоління, що прагнуть жити для Бога і людей.

II. Духовне послання Марії Челести Кростарози

Після опису особи і життя Марії Челести, зокрема важливих етапів в її духовному дозріванні, варто звернути увагу на засадничі елементи її духовної спадщини. Вище вже було сказано, що її глибоко христоцентрична духовність²⁰ є нічим іншим, як радісним і довірливим наслідуванням Христа Спасителя, який, даючи нам свого Духа, чинить нас подібними до Себе. Адже Христос переживає у нас своє «життя мандрівника», чинить нас причасниками свого життя, своїх чеснот і діл. Він чинить нас своєю «живою пам'яттю», яка Його випромінює і спричиняється до того, що Він наново народжується в наших ближніх. Саме звідси випливає потреба нашої участі, щоби наші постави, вибори і вчинки були Його поставами, Його виборами і Його вчинками. «Наслідування» Христа, щоби бути Його «пам'яттю» на землі, – ось основний напрям духовного розвитку Марії Челести²¹.

1. Спільнота «Жива пам'ять» Ізбавителя

Осердям усього замдуму Марії Челести Кростарози є «спільнота-пам'ять» любові Отця в Христі до людей. Власне цей сенс віднаходимо у вступі до перших «Правил», вихідним пунктом якого є «план Предвічного Отця», який є планом любові, життя і повноти:

Я запрогнув дати світу свого Духа і передати його моїм розумним створінням, щоб я жив з ними і в них до кінця світу. З незмірної любові я дав їм Єдинородного Сина, і через нього я дав їм свого Божественного Утішителя, щоб їх обожити в житті, справедливості та правді; щоб огорнути їх усіх своєю любов'ю в Ньому-Слові-Сині-Любові. Крізь Нього на них виливалася моя благодать, справедливість та правда. Через Нього вони матимуть вічне життя. Світ став через моє божественне Слово, і завдяки Йому все живе; в Ньому все є життям, і Він є Буття і Життя всього, що існує; все в ньому – це життя любові та уподобання через Нього в мені Самому.²²

Спасительний план Отця є планом єдності та участі. Христос реалізує його через давання нам свого Духа. таким чином ми переображуємося в дар «життя, справедливості і правди». Усе людство є з'єднане благоволінням, в якому сам Христос живе як «син любові». Саме Йому ми завдячуємо за вилиття благодаті, справедливості і правди, які спрямовують нас до вічного життя.

Редемптористська спільнота закорінена в цьому Божому поклику: прагне бути пам'яттю любові, яка творить цей план і є його основою: «Щоби мої створіння пам'ятали про мою одвічну любов, якою я полюбив, сподобалося мені вибрати цей Інститут, щоби для усіх людей він був живою пам'яттю того, що забажав вчинити задля їхнього спасіння мій Єдинородний Син, коли протягом тридцяти трьох років жив на світі як чоловік-мандрівник. Його діла залишаються завжди живими для мене і мають надзвичайну цінність. Ось чому, ви, вибрані душі, будете з Ним прославлені у вічності»²³.

Спільнота як свідчення любові Христа є основним знарядям духовного задуму Марії Челести. Дивлячись на контекст XVIII століття, в якому їй довелося жити, можна ствердити, що вона привносить у тогочасну богословську думку цілком нові ідеї. Вона визначає

²⁰ Giovanni Paolo II, *Messaggio del Papa*, с. 5.

²¹ Таку тезу розвиває і доводить у своїй докторській дисертації о. Сабатіно Майорано: *Imitazione*.

²² Первісні правила. Цит за: *Imitazione*, с. 150.

²³ Там само, с. 151.

спільноті нові перспективи в таких категоріях, як: «знак», «присутність», «свідчення», а особливо надає їй нового значення в сенсі Євхаристії. Ідеалом для неї є спільнота, яка стає Євхаристією, Пам'яттю Смерті і Воскресіння Ісуса Христа. Така тематика в сучасному богослов'ї монашого життя належить до привілейованих²⁴.

2. «Наслідування»

На думку Кростарози, спільнота має бути «живою пам'яттю». Звідси випливає необхідність «наслідування» Христа, наступна ключова риса духовності Марії Челести. «Наслідування» вона очевидно розуміла як участь у діяльній силі Святого Духа:

Витисніть у своєму дусі, Його життя; наслідуючи Його, справді уподібнюйтеся до Нього і будьте на землі живими образами мого улюбленого Сина. Тільки Він є вашою Главою і вашим Початком. Несіть Його як життя вашого серця, як мету вашого існування, як пастиря вашого стада, як вчителя вашої душі. Живіть правдами, яких Він вас навчає у Святому Євангелії; в ньому скриті всі скарби неба, в ньому – джерело життя. Там людина, будучи ще прочанином, бере участь в одвічних багатствах мого Улюбленого Сина любові, у Ньому все має своє існування і життя. Нехай ваш Дух живе в Божій любові, віддаючи моєму Єдинородному Сину всяку славу і честь. Він випросить для вас і вдихне у вас Духа Утішителя, який вас просвітить і наповнить своїми дарами і чеснотами.²⁵

Зв'язок між «пам'яттю» та «наслідуванням» є неодмінним ключем для розуміння та інтерпретації всього духовного послання Марії Челести Кростарози. Щоб спільнота була правдивою «пам'яттю» Ізбавителя, всі її члени мають бути «живими образами» Христа. «Пам'ять-наслідування» Спасителя – це не що інше, як уприсутнення Його для Церкви і світу. Ми не наслідуємо Христа так, як можна наслідувати будь-яку інший взірць чи модель, але Святий Дух витискає в нас Христа. Доки ми не дозволимо Святому Духу перемінити нас в Христа, доти ми не будемо справжніми свідками.

3. Споглядання

Любов Отця, об'явлена в Христі, є даром, який слід приймати з уважною вдячністю. Тому спільнота виражає себе через споглядання, що є пригадкою не лише про пріоритет дару, а й про братерську відповідальність за прийняття цього дару та його поглиблення. Така спільнота у часи Челести була знаряддям особистого вдосконалення, місцем, яке віддаляло небезпеки світу, і полегшувала шлях до святості. Оригінальність Челести в розумінні спільноти полягає в тому, що сам Бог хоче бачити спільноту як «живу пам'ять», яка дозволить усім без винятку досвідчити Його радикальної милосердної любові в Христі. Редемптористки як ті, хто реалізує харизму Челести у своєму щоденному житті, не вважають багатства споглядального життя за привілей, який треба заздрісно берегти для себе самих, але за дар, яким треба ділитися з ближніми:

Наші брати і сестри, які шукають можливості для розважань, молитви та вінови духу в середовищі тиші та зосередження, мають знайти в наших монастирях доми молитви та миру. Матеріально відокремлені від світу, ми водночас в ньому присутні. Через наше свідчення і відкритість до інших ми справді стаємо живою і сяючою присутністю Христа. Клявзур, що

²⁴ «Богосвячене життя дійсно становить живу пам'ятку життя і діянь Ісуса як втіленого Слова у Його відношенні до Отця і до братів. Воно є живим продовженням традиції буття і посланництва Спасителя»; а також: «Спосіб їхнього життя також повинен вказувати на ідеал, яким вони живуть, щоб такою посвятою бути живим знаком Бога й виразною, хоча нерідко й мовчазною, проповіддю Євангелія». Див.: Іван Павло II, *Богосвячене життя. Апостольське післясинодальне повчання*, Львів: Місіонер 1997(# 22 і 25).

²⁵ Первісні правила. Цит за: *Imitazione*, с.152-153.

відділяє нас від світу, стає брамою для тих, хто шукає Бога. Наша тиша є словом спасіння, а наше споглядання – місійним служінням.²⁶

4. Взаємна любов – перше Правило спільного життя

Плодом споглядання і водночас його середовищем є єдність сердець і взаємна любов. Відповідно до внутрішньої інтуїції Марії Челести, саме взаємна любов є найвиразнішою ознакою Христа в нас. Вона також є першим і найважливішим уставом, адже тільки «будучи любов'ю» ми зможемо бути правдивим образом Бога і показувати світові Його любляче обличчя. Зрештою це є головною місією редемптористок: «бути яскравим і сяючим свідком любові, якою він полюбив нас у Христі»²⁷. Універсалізм братньої любові прекрасно представляє нам сама Марія Челеста Кростароза:

Я зійшов з неба, щоб дати вам Себе цілковито, та щоб пожертвувати своє життя як за моїх друзів, так і за ворогів, щоб прославити мого Отця і довершити ваше спасіння. Тому з премудрості мого Розуму Я дав ясність людському розуму та відкрив перед ним одвічні правди, затьмарені мороком гріха. Я дав вам мою пам'ять, щоб ви пам'ятали про мої одвічні діяння милосердя, які я вчинив для моїх розумних створінь. Я дав вам мою волю, люблячи вас тою самою Божою любов'ю, якою я люблю мого Небесного Отця, а також віддаючи моє життя за ваше спасіння. *Оце моя заповідь, щоб ви любили один одного, як я полюбив вас* (Йо 15:12).

Пожертвуйте себе цілковито ближньому. Дайте йому ваш розум, виявляючи ближньому милосердя, не осуджуючи за ніщо, навіть хоч би яке зло. Дайте йому вашу пам'ять, прощаючи від серця та не пам'ятаючи про завдані зневаги; винагороджуючи за блага як духовні, так і дочасні. Дайте йому вашу волю, люблячи його з усього серця, ставлячись до нього так, як ви б хотіли, щоб ставилися до вас, та бажаючи йому усякого можливого добра. Пожертвуйте йому також ваше серце і почуття з огляду на любов до Мене, співчуваючи йому в його хворобах та духовних і тілесних скорботах. Для його добра заангажуйте також ваше тіло і всі ваші чуття. Ваші очі нехай зауважують його потреби, і ніколи не слідкують за недоліками та жодними іншими вчинками, не осуджуючи за ніщо. Нехай ваші вуха будуть готові вислухати його проблеми; ваші уста нехай потішають його у журбах і навчають одвічних істин, якщо він їх не знає. Допомагайте ближньому і захищайте його. Будьте готові навіть посвятити ваше тіло і життя для його вічного спасіння, якщо любов цього вимагає. Як я вчинив, так і ви чиніть.²⁸

Марію Челесту Кростарозу можна віднести до видатних містиків XVIII століття. Її становлення звершилася через читання житій святих, а її життя було позначене надзвичайно глибоким особистим зв'язком із Богом. Свою умову молитву вона поглиблювала, використовуючи серед іншого «Розважання» св. Петра з Алькантари. Досвід монашого життя в Марильяно ввів її у нове середовище, що було наскрізь просякнуте кармелітанською духовністю с. Серафими від Бога (1621-1699), для якої, на противагу до нових віянь квієтизму, які в XVII столітті дійшли до Неаполя, було характерним споглядальне життя, сповнене радістю й оптимізмом. Багато з термінів, які ми знаходимо в творах Челести, спонукають нас до припущення, що жила вона в руслі спекулятивного містицизму, вчителями якого були св. Катерина з Генуї (1477-1510), св. Тереза Авільська (1515-1582) і св. Йоан від Хреста (1542-1591). Проект нової спільноти в деяких аспектах черпає з «Правил» сестер кармеліток та візиток у Скалі, але остаточне бачення спільноти, окресленої як «Пам'ять», належить виключно авторству Марії Челести Кростарози.

²⁶ Конституції і статuti Чину сестер Найсвятішого Ізбавителя, 47.

²⁷ Там само, 5.

²⁸ Первісні правила, 1.

Її містика не виходить за межі реального світу і конкретної людини, їй також не властива надмірна екзальтація. Її містичне життя є постійним буттям, освітленим люблячим поглядом Христа, який наповнює її своєю любов'ю. На її думку, саме Христова любов відновлює в людині її людськість, а також усе, що Бог створив. За свою містику вона заплатила роками духовних і тілесних страждань та принижень. Хрест, який їй довелося нести, є найкращим підтвердженням глибини її духовного життя.

Отець Доменіко Капоне, видатний знавець редемптористської духовності, назвав духовність Челести Кростарози «сонячною духовністю». Це є влучний опис її містики, яка може бути доступною кожній людині. Сонце в її духовності – це образ Христа, якого вона називає «божественним Сонцем». Тут варто ознайомитися зі змістом внутрішніх просвітлень, які вона сама описує:

Поглянь на сотворене сонце, яке освітлює, розігріває, зрощує рослинності на землі, щоб вона видала квіти і плоди, дає радість усьому світові своїм світлом. Дивись, як променіє для всіх. І тільки ті, що заслонили свої вікна, не хочуть отримувати його світла, позбавлені його з власної вини, бо не бажають споглядати його сяйва. Це сонце, котре бачиш у видимому світі, було створене як символ божественного Сонця, що означає моє Божество, яке дає світло внутрішньому світові душі, разом з іншими плодами, що походять із Моєї божественної присутності в сотвореній Мною душі. Як і це матеріальне сонце, що постійно променіє, споглядай мою божественну досконалість, і дивись, як теплотою мого Духа зростає рослинність чеснот у душі, що видає квіти і плоди життя вічного. Вона дає світло, що просвічує розум і запалює волю любов'ю до Бога; моєю божественною теплотою висушує злі соки, що виділяють безладні пристрасті, нищить недосконалості душі кожного, чий очі відкриті, хто вдивляється в Мене і дозволяє, щоб увійшло в нього Моє божественне сяйво. Ті мають відкриті вікна душі, що не затемнили їх гріхом. Тому ти, вдивляючись у це матеріальне сонце, пам'ятай те, чого Я вчив тебе, і це буде твоєю неустанною молитвою.²⁹

III. Твори

Серед багатьох, хто намагався зібрати твори³⁰ Марії Челести Кростарози, найточнішим є о. Сабатіно Майорано, який здійснив спробу їх хронологічної систематизації. Крім того, він доповнив цей список коротким коментарем. Може здатися дивним той факт, що Челеста, незважаючи на старанне навчання, щойно у віці 15 років сама, без допомоги вчителя, навчилася писати. До цього її заохотив духовний отець, який наказав їй записувати все, що відбувалося в її душі. Це не повинно нас дивувати, враховуючи звичаї того часу. Саме та жінка, яка так пізно навчилася письмової грамоти, залишить після себе твори, які стануть предметом богословських досліджень. Спробуємо представити їх (додаючи в дужках повні оригінальні заголовки):

- 1) «Духовні пісні» (1718-?) (*Cancioni spirituali e morali della M. to R. S. Ra Suor Maria Celeste Crostarosa, monaca professa del Ven. Monist.o del SS.mo Salvatore di Scala, fatte per esercitare l'Anima all'Amor divino, e per dare allo Sposo lodi di amore*),
- 2) «Сім правил» (1718-1719) (*Prima regola date dallo Spirito della verità al anima*),
- 3) «Реколекції» (1718-1719) (*Libro di essercitij spirituale divoti*),
- 4) «Бесіди душі з Ісусом» (1724-1751) (*Trattenimenti del anima col suo Sposo Giesù, do dolce communicatione di amore nel Verbo di Dio, dove si dichiarano in colloqui molte idigligenze*

²⁹ Автобіографія, 4.

³⁰ Більшість творів Марії Челести Кростарози ще не вийшли друком і зберігаються в Генеральному архіві Чину Найсвятішого Ізбавителя в Римі. З ініціативи о. Сабатіно Майорано розпочалося повне критичне видання її творів в серії «Testi i Studi Crostarosiani».

divine e l'inderne ammaestramenti riceuti nello Spirito di purità, nel fondo dello spirito, nella vita di amore in Dio, nel possesso della divina unione),

5) «Інститут і Правила Найсвятішого Ізбавителя» (1725, 1731, після 1751) (*Istituto e Regole del SS.mo Salvatore*),

6) «Розважання над Євангелієм від Матея» (1733/38-після 1751) (*Sopra l'Evangelio di S. Matt. Esercizio di amore di Dio per tutti li giorni del anno. Condiene un impiego amoroso he pratica delle sante virtù christiane, contenute ne' s.ti Evangelij, per tenere l'anima nel ore del giorno occupata ed unita al suo Dio in divoto esercizio d'amore*),

7) «Духовні вправи-I» (1733-1735) (*Per il mese di Dicembre. Esercitij spirituali per ogni anno da farsi per un anima religiosa che camina la strada della perfezione christiana*),

8) «Ступені молитви» (1738-після 1751) (*Distinzione di molti gradi do oratione concessi dal Sig.re al'anima sua sposa, formati in sedici scalini di contemplazione ed unione amorosa*),

9) «Духовні вправи-II» (1738- після 1751) (*Dieci giorni di esercitij spirituali dat al anima dal Sig.re nella chiarezza dell'purità del suo divino Spirito, registrati al solito tema colloquio con lo Sposo amante*),

10) «Дев'ятниця на Різдво ГНІХ» (1738-після 1751) (*Novena del s.to Natale datami nella medesima communicatione di amore*),

11) «Вправи любові на Великий Піст» (1751-?) (*Esercizio di amore per la quaresima*)

12) «Розважання над Євангелієм на цілий рік» (1751-?) (*Meditationi uniti a j santi Evangelij per tutto l'anno. Per l'avento del Signore*),

13) «Внутрішній сад»: (після 1738 року), (*Giardinetto inderno del divin amore, orto chiuso del Uomo Dio e un anima christiana*),

14) «Автобіографія» (1751-?) (без заголовку).

15) «Вправи любові на Різдвяний піст» (?) (*Esercizio interno d'amore per l'avento della nascita di nostro Sig.re Giesù Christo*),

16) «Листи»³¹ (1730-1738) – збереглося 27 листів, написаних до Альфонса Марії де Лігуорі, Томазо Фалької, П'єтро Романо та Джузеппе Кростарози.

Недавно було віднайдено повний рукопис твору «Сад». На його основі можна ствердити, що три вищезгадані твори – «Сім правил», «Духовні вправи-II» та «Вправи любові на Різдвяний піст» – є частинами цього одного твору³².

IV. Автобіографія

1. Зміст і генеза виникнення

«Автобіографія» Марії Челести Кростарози, незважаючи на багато неточностей у ній, є одним із основних творів, на основі яких можна пізнати її особистість, її духовний та інтелектуальний розвиток. Цей твір був написаний в останні роки її життя, тобто після 1750 року, у Фоджі, за дорученням її духовного отця, про що вона сама згадує у вступі до «Автобіографії». Таким чином, ця праця є ретроспективним поглядом на її життя, а не щоденником. Це свого роду синтез її життя та уважне перечитування того всього, що належить вже до минулого. У цьому випадку деяка суб'єктивізація в інтерпретації минулих подій є зрозумілою річчю. Челеста дивиться на минуле крізь призму сьогодення. Її намір – передати неповторний особистий глибокий досвід Спасителя. Завдяки цьому досвіду у всій своїй глибині та ширості вона хоче дати свідчення, яке може мати велику цінність для інших.

³¹ Критичне видання: Maria Celeste Crostarosa, *Le lettere* / ред. R. Librandi, A. Valerio (Testi e Studi Crostarosiani), Materdomini, 1996.

³² D. CAPONE, *Suor Celeste Crostarosa e Sant'Alfonso de Liguori: incontri, spiritualità (per la storia della spiritualità nel Settecento)*, Materdomini 1991, с. 269

Сторінки «Автобіографії» зосереджені довкола однієї головної теми. Це розповідь про труднощі, які стаються між наміром Бога створити новий Інститут та його остаточною реалізацією. Тому можна зробити висновок, що літературна форма біографії має апологетичну і педагогічну цілі. Цей літературний жанр особливого поширився після Триденського собору з метою показати взірці, гідні наслідування. Такий твір містичного мав показувати шлях, що веде до єднання з Богом, та плоди цієї єдності. водночас праця повинна показати, що, незважаючи на все зло, вчинене людиною, Бог у своїй благодаті є остаточним переможцем. На шляху реалізації своїх задумів Бог послуговується людьми, і в даному випадку – Марією Челестою Кростарозою.

2. Спосіб інтерпретації містичних явищ

Шлях духовного дозрівання Марії Челести є сповнений багатьма внутрішніми просвітленнями й одкровеннями. Їх присутність не повинна дивувати читача. Вище вже згадувалося, що Челеста використовує літературний доробок своєї епохи. Сучасна їй агіографія» багата на описи надзвичайних подій і є відображенням конкретної культури та історії. У випадку Челести Кростарози містичні явища є доказом глибини її релігійного досвіду, тісно пов'язаного з Євангелієм, Євхаристією. Цей досвід є христоцентричний, тринітарний, вільний від індивідуалізму і реалізований у формі правила життя для монашої спільноти.

Містика Марії Челести пройшла певну еволюцію. Відповідно до духу свого часу, Кростароза відчуває близькість з Христом, який страждає на хресті, і готова пережити всі біль, страждання та умиртвлення, щоб тільки уподібнитись до Нього і з Ним бути розп'ятою. Однак Марія Челеста вводить у феноменологію містики образ Христа-Нареченого³³, який відрізняється від образу Христа, розп'ятого на хресті, увінчаного терням і пробитого списом. Вона згадує, як змушена була перервати розважання над страстями Христа через внутрішні терпіння, які тоді досвідчувала. Щоб тісніше зблизитися з Богом, як недостойна Божої любові, вона цілковито кидається в обійми Божого Нареченого. Її містицизм – це спроба показати надмір милосердної любові Бога до людини.

3. Структура і стиль

«Автобіографія» складається з трьох книг, кожна з яких поділена на розділи. Їм передують короткий вступ. Перша книга описує період між дитинством та заснуванням Чину Найсвятішого Ізбавителя. Вона поділена в такий спосіб: перші п'ять розділів присвячені життю Челести до віку 19 років, наступні два – описують період до її вступу до монастиря в Марільяно, решта розділів описують роки, прожиті в Марільяно аж до облечин у Скалі в 1731 році.

Друга книга складається з двадцяти розділів. У ньому Марія Челеста закінчує розповідь про роки, прожиті в Скалі, які займають багато місця, далі розповідає про побут у Пареті поблизу Ночери і, пропускаючи переїзд до Роккап'ємонте, переходить до опису поїздки до Фоджі.

Третя книга складається лише з шести розділів і розповідає про заснування монастиря у Фоджі та про роки, які вона прожила в цьому місті до 1743 року. на якому розповідь раптово обривається. Решту тексту було знищено. У цій книзі авторка двічі передбачає події, що

³³ Містична інтуїція Челести добре узгоджується з апостольським післясинодальним повчанням Івана Павла II «Богосвячене життя»: «На особливу увагу заслуговує жіноче монаше життя і клявзура монахинь, з огляду на велику пошану християнської спільноти до цього роду життя, яке є знаком виключного союзу Церкви-Нареченої зі своїм Господом, якого вона понад усе любить» (# 59); а також: «Через пережиту в повноті та радості посвяту, богосвячені жінки покликані бути особливим знаком ніжної любові Бога до роду людського і особливим свідченням таїнства Церкви – Діви, Невісти й Матері» (# 57).

відбулися після 1743 року: перша – це місія Альфонса де Лігуорі у Фоджі між 1745-1746 рр., друга – зміна назви Згромадження редemptористів, яка мала місце в 1749 р. [...]

Марія Челеста не була професійною письменницею. Вона не надто переймається естетикою стилю. І можна помітити багато стилістичних, граматичних та орфографічних помилок. Вона дбає не так про форму, як радше про представлення надприродної реальності, яка набуває все більш виражених форм і яку неможливо повністю виразити словами. Щоб якнайповніше передати свої ідеї, вона використовує часті повтори, раніше згадану тему розглядає знову через деякий час. Це може дещо ускладнити читання. Текст «Автобіографії» здається радше «переказуваним», ніж писаним і є формою графічного запису живої розмови, де головним співрозмовником є Христос. Текст є подекуди описом вибуху серця, в якому Він [Христос] промовляє і вводить душу в таїнство Божої любові, дарованої через його Людськості.

Незважаючи на всі ті технічні недоліки, може дивувати те, що людина, не зовсім компетентна в писемності, може легко заторкувати основні богословські та духовні теми, використовуючи з великою точністю біблійні та богословські терміни³⁴. З одного боку, вона вживає розмовну мову разом із неаполітанським діалектом, а з іншого – для неї не є чужими такі онтологічні категорії, як буття і небуття чи субстанція. Не без значення для опису містичних явищ вона використовує типово жіночі терміни, як наприклад. «утроба», «материнська утроба», «мати», «син»³⁵.

Публікація «Автобіографії» Марії Челести Кростарози – це особлива нагода познайомитися із неймовірно цікавою постаттю жінки, що жила на переломі XVII-XVIII століть, яка може вказати сучасній загубленій людині шлях до Бога, який є Любов!

Здислав Кляфка, ЧНІ

Рим, 25 листопада 1996 року

З польської мови переклала с. Алла Капуш

³⁴ E. LAGE, *Una spiritualità fortemente eucaristica* // *L'Osservatore Romano*, 4-5.11.1996, с. 4.

³⁵ Духовна спадщина Марії Челести Кростарози, відзначається особливою «жіночністю», має в собі велику цінність і відповідає потребам Церкви. «Церква дуже багато очікує від богопосвячених жінок у справі плекання християнського виховання й етики родинного і суспільного життя, особливо ж у тому, що стосується пошанування гідності жінки й людського життя. Справді, жінки мають ще відіграти унікальну, а може й вирішальну роль у сфері думки й дії: вони повинні бути ініціаторками “нового жіночого руху”, який не піддається спокусі наслідування “чоловічого домінування”, але вміє розпізнати й виразити справжній жіночий геній у всіх сферах суспільного життя, працюючи на подолання будь-яких проявів дискримінації, насилля та експлуатації» (Іван Павло II, *Богосвячене життя*, 58).